

בס"ד
דודן 609 תשנ"ב

התורה
4:35
התורה
5:45
התורה
6:19

פרשת וארא

להשתתף בסבלו וצערו של כל יהודי

כתב השלי"ה זצ"ל (פרשת וארא דרך חיים תוכחת מוסר) כתוב 'ואלה שמות בני לוי' צריך ביאור מדוע המילה 'שמות' מוזכרת דווקא אצל לוי ואלו אצל ראובן ושמעון כתוב 'אלה ראשי בית אבתם בני ראובן' ללא המילה 'שמות' וכן אצל שמעון ומנשה השלי"ה כיון ששבת לוי לא היו בגלות ועבודת מצרים. ולוי ידע דבר זה ברוח הקודש, ורצה להשתתף בצרת הציבור. לכן קרא שמות לבניו על שם הגלות, שם 'גרשוני' על שם כי גרים הם בארץ לא להם, ושם 'קהתי' על שם שיניהם קהות, ושם 'מררי' על שם 'וימררו את חייהם' (שם, טז). לכן אמר הפסוק 'ואלה שמות בני לוי'. ומסיים השלי"ה מכאן ללמוד האדם להשתתף בצער הציבור אף על פי שאין הצרה נוגעת אליו.

אחת ממעלות דהתורה נקנית בהם הוא הנושא בעול עם חבירו

אומר רש"י ד"ה וירא בסבלותם. משה רבנו נתן עיניו ולבו להיות מוצר עליהם ומקורו **במדבר רבא את כז זה לשונו** וירא בסבלותם. מהו וירא, שְׁהִיָּה רוּאָה בְּסַבְלוֹתָם ובוֹכָה וְאוֹמֵר, חֲבַל לִי עֲלֵיכֶם מִי יָתוּ מוֹתֵי עֲלֵיכֶם, שְׂאִין לָךְ מִלְאָכָה קִשָּׁה מִמְלָאכַת הַטִּיט, וְהִיָּה נוֹתֵן כְּתִפְיוֹ וּמְסִיעַ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן. וְהִיָּה מֵינִחַ דְרָגוֹן שְׁלוֹ וְהוֹלֵךְ וּמִיִּשֵׁב לָהֶם סְבֻלָּוֵינֵיהֶם, וְעוֹשֶׂה כְּאֵלוֹ מְסִיעַ לְפָרְעָה. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲתָה הַנְּחֵת עֲסָקֶיךָ וְהִלַּקְתָּ לְרֵאוּת בְּצַעְרֶךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה בְּהֵן מֵנִיחַ אֲחִים, אֲנִי מֵנִיחַ אֶת הַעֲלִיּוֹנִים וְאֶת הַתַּחְתּוֹנִים, וְאֲדַבֵּר עִמָּךְ,

משה רבנו נמצא בארמון מקום הטוב ביותר שיכול להיות אבל הוא אינו יכול לראות בסבלם של אחיו הוא רואה מצרי רשע מכה יהודי הורגו בשם המפורש אף על פי שסיכן את עצמו באמת בסוף פרעה רצה להורגו ונאלץ לברוח למדין אבל משה לא יכול לראות בסבל אחיו ולהתעלם

הזהיר הקדוש (בפרשת בראשית סז עב) אומר בא וראה מה בין ומשה לשאר אנשים: כאשר אמר ה' למשה 'ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול' מיד אמר משה וכי אזני את עם ישראל בגלל הבטחה שהבטיחני ה'! אמר משה מוטב לי שאמות ועם ישראל לא יאבד. מיד התפלל.

השתתפות האדם עם צער הכלל נכללת בפסוק 'והלכת בדרכיו' כלומר להדבק במידותיו של הקב"ה. ומצאנו שהקב"ה מצטער בצערם של היחיד ושל הכלל. כדכתיב 'עמו אנוכי בצרה' (תהילים צא) 'בכל צרתם לו צר' (ישעיה סג) **וכן אומרת הגמרא בסנהדרין** (דף מו) כשאדם מצטער שכינה מה אומרת? "קלני מראשי קלני מזרועי" ואם הקב"ה מצטער על האדם הפרטי חייב האדם משום מצוות והלכת בדרכיו להדמות לקב"ה ולהצטער בצער חברו

כותב בספר שערי קדושה (חלק ב שער ד') ולא זכה משה לכל מעלותיו אלא שהיה אוהב לישראל ומצטער בצרתם כמו שאמר ז"ל (מדרש רבה שמות פ"א) על וירא בסבלותם, ועל פסוק (שמות ל"ב ל"ב) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מתני נא, ולכן היה שקול ככל ישראל כמו שכתוב (ישעיה ס"ג י"א) ויזכור ימי עולם משה עמו

מצאנו שמשו רבנו חס על גדי ומשום כך זכה להיות מנהיגם של ישראל כמובא בשמות רבה (פ"ב, ב) משה היה רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי ורץ אחריו, נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות, כיון שהגיע משה אצלו, אמר, אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, עיניך אתה, הרכיבו על כתפו והיה מהלך אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג של בשר דם כך, חייך אתה רועה צאני, הוי 'ומשה היה רועה'. היינו שמשו חס אפילו על בעל חי וסייע לו

כשמשו ברח למדין הרועים גרשום לבנות יתרו כתוב 'ויקם משה וישיעו, את בנות יתרו ודלה להם מים מהבאר גוי' לא התעלם **וכן 'ויכח שטרי בני ישראל וגו'** 'פרעה ציווה שגם יקוששו קש לתבן לא אמרו זאת השוטרים לעם ישראל אף שידעו שיענשו על כך ובאמת הוכו על כך כיון שנשאו בסבל ישראל ומשום כך זכו להיות לפיכך זכו אותן שוטרים להיות סנהדרין, ונאצל מן הרוח אשר על משה והושם עליהם(רש"י סוף פרשת שמות) בכלל נשיאת עול הוא להתפלל על חבירו אם צריך לכך ואז הוא זוכה שכל המתפלל על חבירו נענה תחילה המבול נקרא על שם נח שנאמר (ישעיה נד, ט) 'כי מי נח זאת ליי' כיון שלא התפלל על דורו

למה מתו אלימלך מחלון וכליון כשהיה רעב בארץ ישראל? כי היה להם לבקש רחמים על דורם ולא ביקשו (ב"ב צא:). **"משום מה זכה יהודה למלכות?** כשעמדו שבטים על הים, זה אומר 'איני יורד לים תחלה!' וזה אומר 'איני יורד לים תחלה!' מתוך שהיו נוטלים עצה אלו מאלו. קפץ נחשון בן עמינדב ושבטו אחריו לתוך גלי הים, לפיכך זכה למלכות", **למדנו מכאן, שהמוסר עצמו למען הצבור, זוכה להנהיגו. עם ישראל בצרה יהודה שבטו אינו אומר שלום עליך נפשי אלא מוסר את נפשו בשביל להציל את הציבור**

מובא במדרש (מדרש רבה, ויקרא לד, יד) מעשה ברב תנחומא שגזר תענית על צבור מפני עצירת הגשמים, ולא ירדו גשמים, וביקש מהציבור שכל אחד יעשה מצוה (כלומר יתן צדקה, שכן סתם "מצוה" הכונה לצדקה), הלך אחד מהצבור לביתו נטל כיס של דינרין על מנת לחלקן לצדקה לעניים, פגש בגרושתו, וראה אותה לבושה סחבות ומְרָאָה רע, אמרה לו, דע לך, מיום שגרשתי לא ראיתי יום טוב, כיון ששמע כך נתן לה המעות של צדקה, ראה אותם אדם אחד, וחשב שיש חטא ביניהם, הלך לרב תנחומא ואמר לו כך וכך ראיתי, קרא רב תנחומא לאותו אחד, ואמר לו, בני, יודע אתה שעם ישראל בצרה, ואתה הולך לגרושתך ונותן לה מעות, אמר לו: רבי, ח"ו, שום חטא לא היה בינינו, אלא כך וכך היה המעשה, כיון שאמרה לי שלא ראית יום טוב מיום שגרשתי וראיתיה עניה ועלובה נתתי לה המעות לצדקה ותו לא, מיד נשא רב תנחומא ידיו כלפי מעלה ואמר: רבש"ע, ומה בני אדם שבטבעם אכזרים הם, ועם כל זה מרחמים אלו על אלו, אתה הקב"ה שנקראת רחום וחנון עאכו"כ, ומיד ירדו גשמים.

וראים אנו שכאשר מרחם האדם על הבריות חושב על אחרים לא רק על עצמו מרחמים על כל ישראל, וביותר כאשר נושא הוא בעול מי שהוא שונאו או יריבו כמו זה שנתן לגרושתו, בזה אף מבטל הוא גזירות מעם ישראל

מסופר על מרן **החפץ חיים** זיע"א שבאחת הלילות התעוררה אשתו משנתה והבחינה שהרב איננו במיטתו, חפשה ומצאה אותו שוכב על ספסל בבית. שאלה אותו מדוע עזב את מיטתו לטובת הספסל הקשה? וענה לה אחינו בני ישראל הפלילים מתגוללים בחוצות ונאנקים מרעב ומקור ובנינו הצעירים שוכבים בחפירות ובתעלות בחזית המלחמה והמוות מרחף מנגד פניהם ואיך יערב לי לישון על מיטתי במנוחה ורווחה! ?!

הגמרא במסכת יומא (דף פג) מובא שהיו שתי נשים שהרגישו צורך לאכול ביום הכיפורים, לשניהם לחשו. האחת נרגעה והשנייה עמדה על דרישתה. מהראשונה יצא רבי יוחנן מחבר התלמוד ירושלמי. מהשנייה יצא שבתאי אוצר פירות. אדם שמתעשר על ידי שעושק אחרים ולא כואב את כאבם הוא רשע **וכן איתא בגמרא בתענית** (יא ע"א): תנו רבנן, בזמן שישאר שרויין בצער, ופירש אחד מהן, ולא משתתף בצער הציבור באין שני מלאכי השרת שולוין לו לאדם ומנחין לו ידיהן על ראשו, ואומרים פלוני זה שפירש מן הצבור - אל יראה בנחמת הציבור.

אלא יצער אדם עם הצבור **שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור** שנאמר **[שמות יז-ב]** ויד י משה כבדים ויקחו אבן ושימו תחתיו וישב עליה וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עליה אלא כך אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער (נלחמים עם עמלק) אני אחיה עמם בצער וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור ועוד מובא שם בזמן שהצבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עליך נפשי ואם עושה כן לא יתכפר לו עוון זה עד למותו הי"י

אמר רב יהודה אמר רב כל המרעיב עצמו בשנים של רעב למרות שיש לו ניצל ממינתה משונה **ומובא בגמרא (כתובות ע"ז ע"א) על רבי יהושע בן לוי, שנכנס חי** לגן עדו, ומה היתה מעלתו, שהיה כורך עצמו ולומד תורה בין "בעלי ראתין" אלו סוגי מצורעין שמחלתן מדבקת, ובני אדם בורחים מהם, ואיתא בגמרא שם שהמחלה מדבקת ולכן שיש לזיזהר מלעמוד לידם מהרוח הנושבת עליהם, ורבי"ל יושב ביניהן להצר עמהן, אלא כמו בני אדם כאשר יראו מי שהוא בצער וצברה אלא שהוא מעט מאוס במנהגיו או באכילתו מיד יברחו ממנו ולא יוכל להיות במחיצתו, רבי יהושע בן לוי - שלא נראתה קשת בימיו - בגודל צדקותו היה כורך עצמו עמהם על אף מאיסותם ועל אף סכנת השהיה במחיצתם.

מסופר על רב חיים סולבייציק מבריסק שהיתה שריפה גדולה בשנת תרנ"ה שהשקיע את כל כוחותיו ונפשו ללא לאות לעזרה לשיקום המשפחות וישן במסדרון בית הכנסת על הריצפה וכמה שהפצירו בו לישון בביתו לא הסכים ואמר איני יכול לשכב על מיטה בשעה שכל כך הרבה יהודים אין להם קורת גג ומי שאכפת לו ודואג לציבור ליחיד וכואב את כאבו של היחיד והרבים הוא יהיה לבסוף מנהיגם של ישראל כמו משה רבנו

השבוע ב-ד' שבת יחול הלילולת הבבא סאלי להלן מעשים על הרב זיע"א

המעין שנעלם מספרים על הבבא סאלי שפעם אחת היה צריך להגיע לבאר שבע. בדרך הבחין הנהג שחוס המנוע ברכב עולה, הוא עצר בצד הדרך וגילה שברדיאטור אין מים, ומכיוון שלא היו לו מספיק מים הוא ניסה לעצור רכבים בדרך ולבקש מהם מים. הרב שלח אותו מה קרה, וכאשר הנהג הסביר לרב שהם צריכים מים כדי להמשיך לנסוע, אמר לו הרב שלא רחוק, כעשרים מטרים מערבה משם יש מעיין מאחורי סלע גדול. הנהג לקח בבקבוק ריק, הלך לשם ולתדהמתו מצא בלב המדבר מעיין ובו מים צוננים זכים וצלולים, הוא שתה בעונג רב מהמים המתוקים, שטף את פניו, מילא את הבקבוק וחזר לרכב, לא לפני שסימן לעצמו את מיקומו המדויק של המעיין על מנת שיוכל ליהנות ממנו שוב בעתיד. לאחר כמה ימים, אותו נהג שוב ניסע לבאר שבע. הוא עצר בצד הדרך בדיוק במקום שסימן לעצמו, הלך עומק מטרים לכיוון מערב, ראה את הסלע, אולם מאחוריו לא ראה כל זכר למעיין.

הקשר בין שתיית העראק לשם ה'

תלמיד חכם מרבני העיר נתיבות, סיפר שפעם אחת הוא שהה במסע נמצא של האדמו"ר סידנא סאלי זיע"א במהלך סעודת מצווה כשעמם ונציגים חתנו של האדמו"ר, רבי דוד יהודיף צ"ל. כידוע, היו לרבינו כוונות ומצוות גם גדולים בשתיית העראק ובאותו ערב מוג האדמו"ר עראק לשלושתם. ליבו של אותו תלמיד חכם החסיר פעימה, מעודו לא בשתיית עראק, וכאשר הרב וחתנו החלו לשתות בהרימם את כוסותיהם ופניהם למעלה, ניצל אותו תלמיד חכם את ההזדמנות שהרב אינו רואה וכהרף עין הצליח להחליף את כוס העראק בכוס מים שניצבה לפניו ומיד שתה הכוס כשפניו בעלה כאילו שתי עמם יחד. מיד בגמרם לשתות נתן הרב מכה על השולחן ביד ימינית ואמר בקול גדול "מישהו כאן רימה אותי, מישהו כאן רימה אותי". תדהמתו של תלמיד חכם הייתה עצומה, הוא התפלא כיצד ידע הרב את מה שנעשה בלי שראה. ענה לו סידנא בבא סאלי "וכי הנך חושב שאני שותה עראק להנאתי", כשאני שותה עראק אני מכוון בארבע אותיות שם ה', ונתון כדי שתיה כשהחלפת את הכוס ראיתי שאחת מארבע אותיות שם ה' אינה מאירה כראוי ומיד הרגשתי שקרה כן משהו

ציוה לעשות את השבת כהלכה

הצדיק הבאבא סאלי זצ"ל אמר דברי תורה בשולחן השבת, והרבנית הגישה את החמין. המשיך הצדיק לומר דברי תורה מאירים ושמיים, שזר רעיונות על פרשת השבוע, ולא שם לבו לתבשיל המהביל המצטנן והולך. כשסיים, שקע במחשבות. כמעין הנובע בתורה היה, ולא השמיע אלא כטיפת מים רעיונותיו. ומוכן, שהמסובין לא התחילו לאכול לפניו. העירה הרבנית: "כדאי להתחיל לאכול את החמין, ואז יוכלו המסובין לאכול עמו. החמין כבר קר". הצדיק שמע, ולא הגיב. העמיק שברעפיו. הבינה הרבנית שדברים בגו. שאלה: "האם דבר מה אינו כשורה?" "הלכה פסוקה היא, שאין לאכול תבשילים שנעשו תוך חלול שבת". הפטיר. נחרדה הרבנית: חלול שבת? בבית הצדיק! אמרה: "במו ידי הנחתי הסיר על פח הגז ביום ששי, בעוד היום גדולי". הצדיק לא ענה, רק נענע בראשו כמסכים עם דבריה, והמשיך להרהר בכבושיו מחשבותיו. קמה הרבנית והסירה את קערת החמין מהשולחן. הסתפקו בבשרים קרים ובתוספות שהיו בשפע. הפעם טעם הצדיק בתחילה, והכל אכלו ושבעו ושוררו בלב שמח. במוצאי שבת נכנסה השכנה לעזור. אחת ממעריצות בית הצדיק הייתה, והגישה עזרה בהכנת המאכלים. עתה באה לעזור בהדחת הכלים. "איך היו החמין השבת", שאלה. הרבנית לא רצתה להאריך במאורע התמוה, חסר הפשר. עתה סתומות: "כבבל שבת"... "היה לכם מזל שכך היה", צהלה השכנה. נתנה בה הרבנית עיניים למהות, והיא הסבירה בעיניים בורקות: "אגלה את הסוד, לאלמלא אני, לא היה לכם חמין לשבת!" "מדוע", תמחה הרבנית. "הרי עמד על מקומו מערב שבת!" "רחוק מן האש עמדי", הסבירה השכנה. "אלו היה נשאר שם כל הלילה, יוצא היה חור ותפל. לכן הזזתיו והעמדתיו בליל שבת על נאש עד שרתח כדבעי, ואז. לפני שיחרך, החזרתיו למקומו! אם יצא מוצלח, רפי זה בזכותי..." שמעה הרבנית. ולא הגיבה. לא רצתה לצער את השכנה בכללים. לומר לה שעשתה שלא כדון, ומנועה עונג שבת מהצדיק ומכל הסובין...

פוקד עקריות אברך בן תורה הגיע יום אחד לבית רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל ופניו עצובות. ארבע שנים הוא נשוי ולא זכה לבנים. בדעתו לבקש מהרב שיברכו ויבטיחו לו כי יזכה לבנים. המשמש הודיע לו שאין לבקש הבטחות מרבינו, אלא רק ברכה. האברך הסכים, ונכנסו שניהם אל הקודש פנימה. האברך אמר לרב את שמו ושם אמו והרב ברכו. פתאום לא יכל אותו אברך להתאפק, נפל לפני רגלי הרב והודיע כי לא יעזוב את החדר עד שרבינו יבטיח לו בנים. הרב אמר לו שאינו נוהג להבטיח וכי הכל ביד ה'. אבל אותו אברך לא הרפה ולא עזב את החדר. רבינו שקע בהרהורים, לפתע התנער וצויה למשמשו: לך ותביא לי בבקבוק ערק! הבקבוק הובא כפי בקשת הרב והרב אימץ את לבו הטורח בכונה, בירך על הערק מוג לשניהם ואמר: "לחיים", עוד השנה תזכה לבנים זכרים! שמעו שניהם ותמהו כיצד זה עוד השנה ואנו נמצאים בחודש שבת! ומדוע אמר רבינו בנים זכרים בלשון רבים? שמעו והחרישו. ימים ספורים לפני ראש השנה הגיע האברך שוב אך הפעם ברינה ובצהלה כששמחה ממלאת את לבו וטכולו קורן מאושר ובפיו בשורה מרנינה לרבינו, שברכתו עשתה פירות והתגשמה במלואה ואשתו ילדה בשעטו"מ שני בנים זכרים תאומים (בבא סאלי עמ' 233).

העמידני על האמת פעם התעורר ויכוח בישיבה במרוקו בין הלומדים בישיבה, בדיבור אחד של התוספות, והתקשו התלמידים ומלמדיהם במציאת נתיב סלול אשר בו יהלכו. והנה התעורר ויכוח בין הנער רבי מאיר אביחצירא זיע"א לאחד מרביני הישיבה, הגאון רבי יעקב בן חמו זצ"ל. שלושה ימים נמשך הויכוח, כזוה טוען בכה וזה אוחז לעומתו בטעותו. כששמע אביו הבבא סאלי זיע"א על הויכוח, נכנס להיכל הישיבה ונוף בבנו על שהוא חולק על רבו ולא מקבל את דבריו. דם הנער מעררת אביו ונסוג אחרנית בבהלה, עד שנתקע בעמוד שמאחוריו. ימים אחדים לאחר מכן, זימן בבא סאלי לחדרו את בנו ואת רבי יעקב בן חמו, וביקש מהם שירצו בפניו את המהלך בדברי התוספות. לאחר ששטחו לו אחד את דבריו, הורה הבבא סאלי לבנו להישאר לבדו בחדר, ורק אז, שלא בנוכחות רבו, אמר לבנו, אמנם צודק אתה בפירוש התוספות, וזאת ידעתי בני כבר

בבואי להיכל הישיבה, וראיתי שהצדק עמך. אולם, עם כל זאת, בל לך להתווכח עם רבך בפני התלמידים, פן ירד ערכו ויוסר חינו בעינייהם. ("אביר יעקב")

ברפואה בזכות השבת

מסופר על האדמו"ר רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל (בבא סאלי), שיום אחד הופיע לפניו בחור על כסא גלגלים, הבחור ישב לפני האדמו"ר וסיפר שנפצע במלחמת יום הכפורים, ולאחר סידרת ניתוחים נשאר רתוק לכסא גלגלים כאשר רגל אחת בכלל לא מתפקדת, מצב הרגל אף החל להתדרדר והיה חשש שיצטרכו לקטוע לו אותה. אותו בחור שהיה מרוחק ומצוות שוכנע במצב של יאוש לנסוע לנתיבות אל הצדיק, אולי יש אמת בכל אותם סיפורים ששמע על ה"נסים" שיכול הצדיק לעשות, שמע הרב את סיפורו של הבחור, פנה אליו ושאלו: תפילין אתה מניח בכל יום? לא, ענה הבחור, על השבת אתה שומר? - לא, באה התשובה. אם כן, התפלא הרב, "תן תודה שרגל אחת שלך בריאה" הרי את הכח אנו מקבלים מאתו יתברך, ואם אין אנו עושים את רצונו, בינו לקחת מאתנו את אשר נתן לנו ולשתק אותו כליל, ואתה שאינך הולך בדרך התורה והמצוות, מה שכן יש לך הוא מתנת חיים. מששמע זאת הבחור "פרץ בבכי מר", שגרם התרגשות אצל כל הנוכחים, לאחר שנשתררה דומיה בחדר, היישיר הרב את מבטו אל עיני הבחור ושאלו: אם אברכך ברפואה שלמה, ותוכל לקום על רגליך, האם תהיה מוכן לקבל עליך עול מצוות? כן, באה התשובה.

אם כן, אמר הרב תן לי את ידך, ואני מברך אותך ברפואה שלמה לעבודתו יתברך, לאחר שנישק הבחור את ידי הרב, אמרו לו הנוכחים "לנסות" לקום על רגליו, להפתעתו הצליח מיד לעמוד, ואף לצעוד מספר צעדים ללא עזרת איש... בעודו "המום" מהשינוי הכביר שחל במצבו, ניסה להלך במהירות יותר גדולה, ועד מהרה מצא את עצמו ליד דלת דירתו של הרב. בקפיצה יצא החוצה, והחל לרוץ כשהוא פונה לעוברים ושבים בשאלה, היכן יש טלפון ציבורי? הטלפון הקרוב ביותר היה "בישיבת הנגב" מרחק "כמאתיים מטרים" מבית הרב, לשם הגיע הבחור "בריצה", ובהתרגשות לא רגילה דיבר עם משפחתו, וסיפר להם בפרטרוט את אשר קרהו בבית הרב. בחורי הישיבה ששמעו בהשתאות את סיפורו לא האמינו למשמע אוזנם, אך לאחר שחזר על סיפורו נתפסו לאווירת התעלות נפלאה, שלבו יד ביד ויצאו "בריקוד של שמחה" ביחד עם הבחור להודות להקדוש ברוך הוא על הישועה הגדולה. ויותר מאוחר הגיעו רבים לבית הרב והשתתפו שם בסעודת הודיה מיוחדת לכבוד הנס הגדול. הבחור המאושר שמר את הבטחתו ושינה באופן יסודי את אורחות חייו, אך לא רק הוא חזר בתשובה, אלא רבים שנוכחו ושמעו את הסיפור לא שכחוהו זמן רב והתחוקו באמונה וביראת שמים. (מאור ישראל)

אמונת חכמים

ברוך ציוני נולד עם מחלת ניוון קשה ברגליו, הגורמת לניוון אט אט עד שבשלב מסוים הן משתתקות לחלוטין. אכן בגיל 8 הידיעה המרה הגשימה את עצמה, ורגליו של ברוך פסקו מלעצוד. מעתה, את הדרך לתלמוד התורה גמא על כסא גלגלים. בגיל 11, בעודו ממתין עם אביו להכנס לסדרת בדיקות לקראת ניתוח מסובך, בניסיון להציל את רגליו, נפשו ברוך ואביו את ר' יצחק שלמה לוגסי, משמשו האישי של הבבא סאלי, שהציע להם לבוא לבבא סאלי, וסידר להם כניסה ללא עיכובים. הם הגיעו לחדרו של הרב קיבל את הילד בחוס והגיש לו כוס מים, הוא אמר לו לברך על המים. הרב חיך אליו, פרס ידיים ואמר לו: "בוא, בוא אליי". ברוך הקטן ענה בחדרה: "איני יכול, אני מרותק לכסא גלגלים, רגלי נכות". הרב המשיך ואמר בחיך: "אתה יכול! קום על רגליך וגש אליי!" הוא אחז בידית הכסא וניסה להתרומם. תוך כמה שניות היה אחוז ומחובק בידי הרב, כשהוא עומד. לאחר מכן הלך תקופה קצרה בעזרת קביים, אח"כ החל ללכת כמו כולם.

לאחר כמעשה זה פורסם בכלי התקשורת, פנה אל ר' יצחק חבר ותיק שמאז השירות הצבאי הקשר נותק. החבר סיפר לר' יצחק בעצב כי הוא נשוי כבר תקופה ארוכה, אך הוא ואשתו עדיין לא זכו להפקד בפרי בטן. ר' יצחק הזמין אותו להתברך מפני רבו, ואכן, לאחר ששפתותיו הקדושות של הבבא סאלי ברכוהו התבשרו הזוג כי בקרוב הם עתידים לשמוח בילד. לאחר מספר חודשים יצר החבר קשר עם ר' יצחק בשנית וסיפר בבכי: "אמחנה כעת בבית החולים, הרופאים הודיעו כי הולד לא שרד". ר' יצחק הניב פנה לרבו ופרש את דברי הרופאים. תשובתו של הבבא סאלי היתה חד משמשית: "אמור לו שאני ברכתי אותו בתאומים. שלא יעשו דבר, ובע"ה בעוד שבוע אשתו תלד". בני הזוג אכן המתינו ולא ביצעו כל פעולה רפואית. לאחר שבוע נולדו להם במזל טוב תאומים בריאים. הבבא סאלי נוהג היה לערוך הלילות לכבוד הצדיקים, אז היה מגיש לאורחים הרבים ערק. "מאותו בבקבוקים היו ארוזים בארוזים בביתו של הרב", משחזר ר' יצחק, "אך פעם אחת כל הבקבוקים אזלו לקראת אמצע הלילה". בימים ההם לא היו תניות פתוחות באמצע הלילה, ר' יצחק פנה לבבא סאלי ודיווח על המחסור במשקה. "הצדיק הוציא ממחטה מכיסו ועטף בה את הבקבוק. ר' יצחק הסתובב בין האורחים ומילא לאורחים הרבי המשקה שבבקבוק עד לאור הבוקר, למרות שבדרך הטבע בבקבוק ארק מכל המשקה המספיק למלא לכל היותר עשר כוסות, המשקה לא תם. לפני תפילת שחרית ביקש הצדיק את בקבוק בחזרה, אמר "זהו!" והניחו על אחד מהשולחנות. כמה מן האורחים, ששמו לב כי ברכה מיוחדת אופפת את הבקבוק, ביקשו אליהם לסגולה, אך כאשר פנו למקום בו הונח לאחרונה מצאו ריק את המטפחת.

מר טהר הי"ו מחיפה היה נשוי שנים רבות, ולא זכה להיפקד בבנים, היזכרו אביו מוכר ספרים ידוע בעיר נתיבות לפני רבינו הבבא סאלי זצ"ל, וברכו רבינו. כעבור חודשים מספר, סח האב בכאב שתפלתו עשתה מחצה, וכלתו הפילה את עובריה. קשר רבינו ממשמשו שיביא לו את טליתו, הטלית הובאה, בקש רבינו מכל הנוכחים כי יענו ברוך הוא וברוך שמו ואמן על ברכתו, ברך על הטלית וכל הנוכחים ענו אמן בכונה, לאחר מכן נשק רבינו לציציות, ובקש מהנוכחים לנשקן. ואמר עכשיו "בזכות ענית אמני", תלד כלתך לחיים טובים ולשלום, וכן היה. (סידנא בבא סאלי עמוד ר"ט)

[כא] רבינו האר"י ז"ל הגיד בקבלה מפי אליהו זכור לטוב ששני הסברות של תפילין רש"י ור"ת אמת, וצריך למעבד תרווייהו, [ה"ע צריך לכוון שהוא יוצא ידי חובת תפילין שהם אמת והשאר רצועות בעלמא שאם לא כן עובר על בל תוסיף לדעת מרן] על כן ירא שמים יעשה ב' זוגות תפילין א' כסברת רש"י וא' כסברת ר"ת ויאחר שתייהם יבדו ויכניסם בזרועו ויקשרם זה למעלה מזה, וצריך שיניח שניהם יחד ולא כאותם שמניחין של רש"י לחוד ושל ר"ת לחוד, גם צריך שיניח תפילין של ר"ת למעלה משל רש"י, בין בראש בין ביד כי מעלת בחינת תפילין של ר"ת גדול מבחינת תפילין של רש"י, והצד המחובר בזרוע הוא העליון, לכך יכניס תחלה של רש"י ויברך עליו אחר שיקשור אותו על הקברות, ואחר כך יכניס של ר"ת ונמצא בזה של ר"ת מונחין למעלה משל רש"י, וכל זה בבתיים אבל הרצועות יניח הרצועה של תפילין דר"ת תחת רצועה של רש"י, לכך יעשה רוחב רצועה של ר"ת קצר משל רש"י כדי שתתכסה בה, וכן בשל ראש יניח של ר"ת למעלה משל רש"י וגם הקשר דתפילין דר"ת יהיה בעורף גבוה מעט משל רש"י, ורק הרצועות היורדים מן הקשר שבעורף ולמטה, תעביר רצועת ר"ת תחת רצועת של רש"י שתתכסה בה, ולכל זה על פי הסוד ואין לשנות, גם יזהר שלא יתן הקציצה של האחד על המעברת של האחר אלא יהיו סמוכים זה תחת ומונחים כולם על הברש: [ה"ע כיום הנחת תפילין ר"ת נפוצה גם לאברכים ובעלי בתים אין חשש ליוהרא ולכן מצווה על כל אחד שיחוש לגדולי הפוסקים שחוששים לדעת רבנו תם ולא יכנס לספק קרקפתא דלא מנח תפילין ומכל מקום ריוקים לא יניחו ר"ת אלא אם כן יודעים שמחשבתם טהורה, היה ראוי להניחם יחד אלא כיון שקשה למצוא תפילין קטנות כל כך שיהיו פחות מ- 8 ס"מ שניהם לכן יניח תפילין בזה אחר זה]

[כב] אין לברך על תפילין דר"ת אפילו אם לובשו לבדו, והטעם משום דמדרגת תפילין דר"ת גבוה משל רש"י על דרך הסוד, וידוע כי רבינו האר"י ז"ל נתן טעם שלא יברך על של ראש, מפני שאין בכוחו להמשיך האור הנשפע ממדרגה שרומזת לזה תפילין של ראש דרש"י, וכל שכן של ר"ת: **[כג]** רבינו האר"י ז"ל בתחלה היה מנהגו ללבוש בשחרית של רש"י ושל ר"ת, ובמנחה של ר"ת לבדו, ואחר כך עשה תפילין דרש"י כסברת שמושא רבא שהם אצבעים על אצבעים, והיה לובש בשחרית של רש"י ור"ת, ובמנחה היה לובש של שמושא רבא הנזכר, והיה אומר תפילין זה דשמושא רבא עולה במקום שני הסברות ההנזכר, וזהו טעם היותם אצבעיים כנגד שתי הבחינות הנזכר, ומה שכתבנו עולה במקום שני הסברות היינו לצורך זמן תפילת המנחה, אבל לא לצורך זמן תפילת שחרית שאם כן היה לובשו גם בשחרית, ואשרי הזוכה ונזהר להתפלל מנחה בתפילין שמושא רבא, ודע כי הנהגין להתפלל מנחה בתפילין לא יניחום במנחת ערב שבת כי כבר נתנוצץ קדושת שבת שהוא עצמו אות:

[כד] יש שדרכו ללבוש של רש"י ור"ת ביחד, וטעה ולקח תחלה של ר"ת והניחו ובירך עליו, וכשבא לטיול השני הרגיש שטעה וברך על של ר"ת יקשור תפילין של רש"י בלא ברכה על סמך הברכה שבירך על ר"ת, מפני שההוא דרכו כל יום ללבוש שניהם יחד ודעתו בברכה על שניהם, שהיה גם של רש"י מונח לפניו בשעת ההברכה ודעתו ללבוש, מיהו אם זה דרכו ללבוש תפילין של רש"י בלבד, ולקח תפילין של ר"ת בטעות בחשבו שיש לברך עליו ויברך עליו, ואחר כך נודע לו שלקח ר"ת ובירך עליו, הנה אז צריך לברך עוד הפעם כשלוש של רש"י: [ה"ע ודווקא ששם לב לכך רק לאחר התפילה אבל אם הרגיש מיד לאחר ההנחה שהניח קודם ר"ת לא יברך משום סב"ל]

[כה] אחר שניח התפילין יאמר פרשת קדש והיה כי יביאך כדי להשלים ד' פרשיות בכל יום, ואם אינו יכול לאומרם קודם תפלה יאמר אותם אחר תפלה [כז] אחר שהניח תפילין של יד קודם שהניח תפילין של ראש לא יפסיק אפילו לקדש וקדושה, מי שלובש ר"ת לבדו ונדמן לו קדש וקדושה בין ש"י ובין ש"ר, יענה קדש וקדושה ואחר שיענה יפשוט תפילין של יד ויחזור ויניחנו מחדש ואחריו תפילין של ראש בלי הפסק, לקיים מה שכתוב "והיו" הוי"ה אחת לשתיים, [ה"ע מותר להפסיק בתפילין דר"ת לקדש קדושה ואמנים ובתפילין של רש"י אין להפסיק לכתחילה לקדש קדושה]

פרשת חיי שרה [א] תפילין של יד צריך להניח בפרק התחתון הסמוך לתנף בבשר הגבוה והתפוח הנקרא קיבורת בחצי בסמוך לזרוע. תפילין של ראש צריך שלא יעבור כל התפילין (ולא מספיק רובו) את קצה השערות עד מקום שמוחו של תינוק רופס ואם הניחם למטה מזה לא קיים המצווה, ומי שנשרו שערות ראשו יניח במקום שהיה בו מקודם שער וזה ניכר בין עור שהיה בו שער לעור שאין צומח שם שער כלל.

[ב] גם הקשר של הראש יהיה מונח במקום שער, בגובה העורף שהוא סוף עצם הגולגולת והוא כנגד הפנים, ואם מניח הקשר על הצואר לא עשה כלום שאין זה נקרא עורף (א.ה. לא יניח הקשר במקום שלא נמצא שם שערות) [ג] צריך לכוין בתפילין של ראש שתמצא באמצע רוחב הראש כדי שיהיה בין העינים, וכן הקשר יהיה גם כן באמצע העורף שלא יטה לכאן או לכאן, המקום הקשר של ראש ושל יד ישים לב שלא יתהפכו, ואם נתהפך נכון להתענות, ואם קשה עליו התענית יפדה בצדקה: (ה"ע- ואם הוא תלמיד חכם ומלמד תינוקות יפדה בצדקה)

[ד] הבתים והרצועות תפילין של ראש ותפילין של יד צריך שיהיו שחורות הלי"מ, ולכן אם נתלבנו צריך להשחירם, ואם השחירם גוי פסולים, וצריך שיהיה צד השחור שברצועות לצד חוץ ואם נתהפכה הרצועה שסיבב הראש, וכן הרצועה שקושר בה הקציצה, יתענה יום אחד, וטוב ליהזר גם ברצועות תפילין של ראש המשולשלות עד החזה והטבור, וכן רצועה של תפילין של יד שכורך על הזרוע שלא יתהפכו, ועל פי הסוד יש להשחיר הרצועות משני הצדדים [ה] לא יהיה דבר חוצץ בין תפילין לברשו הן בבתיים הן ברצועות,

ואם יש לכלול צריך לרחצו, והאחרונים פקקו ומגדלי שער הרבה דיש חשש לחציצה בתפילין, וכן פקקו בשער הראש היורד למטה

[ו] לא יניחנו למטה מהקיבורת (המקום התפוח) זרועין שימה כנגד הלב והקיבורת מכוון כנגד הלב, ולכן צריך שיטה תפילין של יד לצד הגוף מעט, בענין דכאשר יכוף הזרוע למטה יהא התפילין של יד מכוון כנגד לבו ממש, ואפילו בפרק התחתון הנזכר יזהר שלא יניחנו בחצי העליון של הפרק הנזכר הסמוך לבית השחי, אף על פי שנמשך שם בשר הגבוה, אלא יניחו בחצי תפילין לפרק האמצעי במקום שם בשר הגבוה שבו, ולדעת הגר"א כל מקום שחצי הגבוה כשר גם אותו החלק הנמשך בחצי הסמוך לבית השחי, ולכתחילה צריך לחוש לסברת הפוסקים האוסרים ולכן הלוש רש"י ור"ת ביחד יזהר שיהיו קטנים כדי שיוכל להניחם על בשר תפוח שבחצי הראשון של הפרק, והיבא דלא אפשר בהכי יש לסמוך על הגר"א (והליכות עולם חולק, שאין לסמוך על הגר"א כלל דהוא חולק על מרן והרמ"א ולכן אין להניח יחד רש"י ור"ת שקשה שלא יעבור את מקום הנחת תפילין)

[ז] הנחת תפילין של יד בשמאל, שהיא יד כחה והחלשה, ואם שולט בשתי ידיו יניח בשמאל כל אדם, ואיטר יד ימין אם עושה כל מלאכתו בשמאלו יניח תפילין של יד בשמאלו שהוא ימין כל אדם ואם כותב בימינו ושאר כל מעשיו עושה בשמאלו, אף כותב בשמאל ושאר מעשיו עושה בימין, השולחן ערוך סבירא ליה שכתביה היא קבועת מה נקראת יד ימין, ואיטר יד ימין לאחר התפילה ילבש תפילין של שמאל כל אדם ולא יברך עליהם בשם ומלכות אלא יהרהר שם ומלכות בלבד ויקרא קריאת שמע בלא ברכות ויכוין לצאת ידי חובה סברת מהר"י ז"ל שסובר שעל פי הסוד צריך להניח ביד שמאל של כל אדם (ה"ע לדעתו אין צריך להניח גם ביד ימין), וצריך לעשות שתי תפילין של יד אחד כפי הנחת יד ימין ואחד כפי הנחת יד שמאל דלא אפשר להשתמש באחד לשני ידים מפני הקשר של היידי שלא יאחז לחוץ אם יתהפך, ברם אם זה כותב בימין כל אדם, אין צריך להטריחו להניח פעם שנית ואם ירצה להניח פעם שנית לעשות אליבא דכולי עלמא תבא עליו ברכה: [ח] זמן הנחת תפילין בבוקר משיראה את חבירו הרגיל עמו קצת ברחוק ד' אמות ויכירונו, (שש דקות לאחר עמוד השחר וראוי להחמיר כשעה לפני הניח - ה"ע) וטוב לאחר לן להקדים, ואם טעה והניח תפילין בנוד לילה ובירך עליהם אין צריך לחזור ולברך כשיאיר היום

[ט] קיימא לן כל זמן שתפילין בין עניך יהיו שנים וזה סדר חליצתם, תחלה יסיר הכריכות של האצבע מעומד, ויסיר גם כן ב' וגי כריכות מעל זרועו מיושב, ואז יסיר את תפילין של ראש מעומד ואחר כך ישב ומסיר את תפילין של יד לגמרי מיושב

[י] נכון לחלוץ תפילין של ראש והטלית בשמאל להראות דקשה פרידתם, ואין חלוץ התפילין אלא עד אחר על כן נקוה לך, ומנהג החכמים לנשק התפילין בשעת הנחתו, ובשעת חליצתו, ובשעה שיניחם תוך הכיס לחבוב מצוה: [יא] אין לחלוץ התפילין עד שילמוד בהם תחלה, אחד המרבה ואחד הממעיט, ובפרט בתפילין דר"ת: [יב] אבל ביום ראשון אסור להניח תפילין, אבל ביום שני חייב אחר הניח החמה מיד, ואם מת לו מת ביום אחד ונקבר ביום אחר אסור להניח תפילין ביום קבורה, (לדעת ה"ע יניח בלי ברכה ובצנעה) [יג] אסור לתלות תפילין בין הבתים בין הרצועות, ואפילו בשעת הנחתם יש להחמיר שלא לאחוז בקשר בלבד והיה הבית תלוי עד שמניחו בראשו, אלא יקח בידו הקשר עם הבית ביחד ויניח הבית במקומו ואחר כך הקשר במקומו: [יד] וזהר בכיס החיצון שבו מונח הטלית גדול וכיס תפילין אין להניח הטלית גדול והסידור המעולה מן התפילין, אלא יניח התפילין מן הצד גם יזהר בהיבא דתפילין של ראש ותפילין של יד שניהם מונחים בכיס אחד למשמש בהם בעודם בתוך הכיס כדי שידע את תפילין של יד להוציאו תחלה, ולא יטעה להוציא תפילין של ראש תחלה (הקפיד להניח תפילין של יד בצד ימין של הכיס ואז יפילין לקחת מצד ימין שיצאו של יד תחילה)

[טו] צריך להיזהר שלא יפריח בהם ומי שיש לו מיחוש שמסבב לו הפחה יניח תפילין בקריאת שמע וברכותיה ותפילת העמידה בלבד, וישתדל להעמיד עצמו בזמן מועט זה שלא יפחיתו, לא יסיח דעתו מהתפילין, ורק בשעת עסק התורה ושעת תפילת העמידה פטור, ויש מתחכמים לכתוב בגיליון הסידור בדף המעלה ומן הצד את אותיות "תפילין גדולות: [יח] מי שנפלו לו תפילין מידו, נכון שיתענה יום אחד באותו היום ואפילו אם נפלו בגובה פחות מעשרה, ואם אי אפשר לו להתענות יפדה בצדקה, ואם נפלו בהיותם תוך כיסם אין צריך להתענות אלא עד בפרוטא אחת לצדקה [יט] כשחולץ התפילין טוב שיהיה בצלמו יקלם ויניחם בכיס לחבוב מצוה, גם יזהר לקפל ולהניח בכיס מיד אחר שיחלוץ אותם, ולא כאותם שחולצים ומניחים אותם מצידם, ואחר כמה דקות מקפלים, כי אין זה כבוד לתפילין שיהא מונח כך, ובזמן שיש לו הכרח לכך כגון שחלצו קודם תפילת מוסף בראש חודש דאינו יכול לקפלו תכף מפני שרוצה להתפלל מוסף עם הציבור, יזהר שלא יניח הקציצה בהיפוך דהיינו צד המעברתא למעלה וגופו של בית למטה, אלא יניחנו ביושר ותיכף יקפלו מוסף

המענג את השבת מלאכים

יש ארבעה מלאכים ארבע קצוות העולם הממונים להשיגו על אלה שהם שומרי שבת, ומענגים את השבת כראוי. כשנכנס שבת קודש, הם רואים את כל השולחנות של שומרי השבת שהרי הם בני היכל המלך ואלפי אלפים מלאכים אותם על אותם השולחנות, וכשרואים שמענגים את השבת כראוי מברכים אותם וכל המלאכים עונים אמן. ומה הברכה שמברכים את השולחן המסודר והמעונג כראוי, "אז תתענג על ה' גוי כי ה' ידביר" (ישעיה נח,ד), וכולם עונים, "אז תקרא וה' יענה" (שם, ט). ובסיום סעודה שלישית אומרים על אותו שולחן, "אז יבקע כשחר אורך וגוי כבוד ה' יאספך" (שם, ח). וכשרואים שהשולחן של אותו ברנש לא מסודר ומעונג כפי הדיו, אז דוחים אותו ואומרים עליו דברים לא טובים (הכתובים שבתהלים בפרק קט) רחמנא לציילי. ובמקום עונג מקבל נע חס ושלוש. פ' פסודי וד' רנב ב' והמענגו זוכה לכל טוב

אמרי חז"ל כתב הגאון מהר"א איטורלסה ז"ל בספרו בן אברהם (פרשת וישלח דכ"ג ע"ב): "המדפיס ממונו להוציא תורה זוכה ויושב במחיצת התלמיד חכם מחבר הספר, שהרי על ידו יצא החבור לעולם ותורה הדעת בכל עת, ואילו היה גנוז למקצועות המשכן בירכתים לא היו לומדים בו, והנה אמרו ביבמות צ: דכל שאומרים שמועה מפי החכם בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר, ולפי זה הגורם שיהיה החכם חי אחרי מותו, גם הוא זוכה ויושב במחיצתו, שהרי הוא גרם להחיותו, ואין ספק כשהוא בא לעולם הבא, החכם בעצמו עם סיעת מרחמוהו יוצאין לקראתו לקבל פניו עכ"ל. והביא מהר"ח פלאג'י ז"ל בספרו תורה ודעים (שיכרס ס' את ירי"ח) והוסיף שם על דבריו: "ושמעתי מאדם אחד שראה בחלום על בעל בית אחד שיושב אצל רב גדול שנטפס זה כמה שנים, והאיש החולם היה משתומם ומפלאי איך זכה זה ההדיוט להיות בצד האדם הגדול ולפי מה שכתב רבינו הטור (ח"ו"ד סימן ע"ה) בשם הראשון ז"ל דעכשיש בזמן הזה חיבורי התלמוד והפוסקים הם בכלל מצות עשה של ונתה כתבו לכם את השירה, אם כן נמצא בידו של המדפיס ספר מעלה כזאת

שאלה: האם מותר להשתמש בספר, טלית חבירו, תפילין ללא רשותו תשובה: כותב מרן שו"ע בסימן יד, ס"ד מותר ליטול טלית חבירו שלא מדעתו ולברך עליה, דניחא ליה לאינש דליעבד מצוה בממוניה ובלבד שיקפל אותה אם מצאה מקופלת. ומוסיף הרמ"א וה"ה בתפילין (ניי), אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו בלא דעתו, דחיישינן שמא יקרע אותם בלמודו (ניי הלכות קטנות). וכותב המ"ב ס"ק יד דוקא על דברי שו"ע שהתיר טלית שדווקא באקראי אבל בקביעות אסור ואפילו באקראי דוקא באותו מקום אבל להוציא מביתו לבהכ"נ או איפכא אסור דאפשר שמקפיד עליו והוי גזל ועיין בפמ"ג שכתב דבכל גווני ראו ליזהר כשבעלי עמו שישאלנו ואין סומכין על החזקה במקום שיכולין לבררו בקל וכ"ש אם יודע בו שהוא מקפיד ובו איש חי כותב(פי' לך לך ס"יו) שהיום רוב העולם מקפידים הן בטלית הן בתפילין ולכן אין לקחת שלא מדעת הבעלים אלא אם כן יודע השמש בברור שהוא לא מקפיד ובא"ח מעיד על עצמו שהוא מהמקפידים מכל מיני סיבות ופרשת וירא ס"יד כתב שבשעת הדחק ישתמש שלא מדעת הבעלים וכותב טוב שאחר כך יבקש רשות מהבעלים למפרע

מידת הסבלנות מחויבת למנהיג ציבור ולכל

וַיִּצְנַם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פִּירְשׁ רְשָׁיִי, צִוּוּהוּ עֲלֵיהֶם הַנְּהַיְגָם בְּנַחַת וּלְסִבּוֹל אוֹתָם, דְּבָרֵי רְשָׁיִי הֵם מֵהַמְדַרְשׁ רַבָּא (וארא פרשה ז) וַיִּצְנַם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. אָמַר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרֹדֶף הוּא, בְּנֵי סַרְכְּנִים הֵם, סַרְכְּנֵי הוּ, סַרְכְּנֵי הוּ, עַל מַגֵּת פֶּן תִּהְיֶה מְקַבְּלִים עֲלֵיכֶם שִׁיְהִי מְקַלְלֵי אֶתְכֶם, שִׁיְהִי מְסַקְלִים אֶתְכֶם בְּאֲבָנִים וְכֹן פִּרְשׁ רְשָׁיִי (במדבר כ"ז, ט"ז) אֵת הַפְּסוֹק "וַיִּפְקֹד ה' אֶלְקֵי הַרְוֹת לְכָל בְּשָׂר אִישׁ עַל הַעֲדָה". אָמַר לִפְנֵי מֹשֶׁה רִבְנֵי לִפְנֵי הַקִּבְיָה: רְבֹנֵי שֶׁל עוֹלָם! גְּלוֹי וְיִדְוַע לִפְנֵיךָ דְּעַתּוֹ שֶׁל פֶּל אַחַד וְאֶחָד, וְאִינְךָ דוֹמְיֵן זֶה לְזֶה. מִנְּה עֲלֵיהֶם מִנְּהִיג שִׁיְהִי סוֹבֵל פֶּל אַחַד וְאֶחָד לִפִּי דְעִתּוֹ.

אנו רואים שמנהיג צריך הרבה סבלנות עד שאומר המדרש שאמר להם הקב"ה ואפילו מקללים אתכם וסוקלים אתכם באבנים תהיו סבלניים וכן שמעתי שאמר ראש הישיבה רבי יששכר זצוק"ל שכל עוד לא זורקים על מנהיג ציבור אבנים גדולות זה בסדר רש"י אומר על הפסוק והאיש משה ענו מאד - הכוונה סבלן בעל ארך רוח

בספר תומר דבורה כותב הרי אין סבול ונענו כאל-הינו ממתן הפתור (שהיא המדרגה הגבוהה ביותר) שהוא תכלית הרחמים ולא יכנס לפניו שום פגם ולא עון ולא דין ולא שום מדה מונעת מלהשפיע ולהטיב ולתקן. כך צריך האדם שישם סבה שבעולם לא תמנעו מלהטיב וישומו עון או מעשה בני אדם בלתי הגון לא יכנס לפניו פדי שיעקבהו מלהטיב לאותם הצריכים טובתו בכל עת ובכל רגע. וכמו שהוא יושב וזן מקרני ראמים ועד ביצי כנים ואינו מבזה שום בריה שאלו יבזה הברואים מפני פחיתותם לא יתקיימו בעולם אפילו רגע, אלא משגיח ונותן רחמי על כלם. כך צריך שיהיה האדם מטיב לכל ולא יתבזה שום נברא לפניו אלא אפילו בריה קלה שבשמים תהיה מאד חשיבה בעיניו ויתן דעתו עליה ויטיב לכל המצטרף אל טובתו,

ישנה מצוות עשה והלכת בדרכיו דהיינו להדמות לקב"ה מה הקב"ה סבלן אף אנו נהיה סבלנים

מסופר: על הרב משה פיינשטיין זצוק"ל בהיותו מהלך פעם ברחוב, שמע רבי משה פיינשטיין קול קורא: "משה משה!" בהביטו סביב, ראה כי זהו קולו של מכר, אשר ישב ליד הגיה מכונניתו. מבלי להניד עפעף, קנה רבי משה אל המכוננית. האיש הבין שרבי משה חשב שהקריאה היתה מכוונת אליו והסמיך מרב מבוכה. הוא אמר: "תוך כדי נהיגה הבחנתי בבני משה, פה ברחוב, לא הייתי מעלה בדעתי לקרוא לראש-הישיבה בצורה כה פשוטה. נוסף לכך, לו הייתי מבקש לדבר עם ראש הישיבה, הייתי יוצא ממכונניתי ונגש אליו. לא הייתי מהין לבקש מראש-הישיבה כי יסור אל... " רבי משה הבטיחו נאמנה כי אין לו סיבה לדאגה: "זה שנים רבות שאני מייחס כל משמעות לדברים הללו..."

עד היכן הגיע סבלנותו של ר' משה פיינשטיין?

נוכח ללמוד ממתן סבלנותו של הרב משה פיינשטיין זצ"ל, הנוסק הדגול: **מסופר** שלאחר פטירתו מן העולם התקבלה בביתו שיחה טלפונית קצרה לכניסת השבת. מעבר לקו היתה אשה אחת אשר בקשה לשוחח עם פבד הרב, אך מה גדול היה צערך לשמע הבטורה המרה כי פבד הרב נפטר לבית עולמו. שאלת אחד מבני הבית במה הוא יוכל לעזור לה, בקשה האשה לברר את זמני הנאם לשם כך אף מתקשרת לגדול הדור, וכי קשה לה להשיג לוח זמני לתקנת הנרות? "אני מתפללת על תמיהתך. הרי זה פשוט יותר משלושים פנה (!) שאני נלהת להתקשר מדי שבוע לכבוד הרב לברר מהו זמן פניסת שבת, ותמיד השיב לי הרב בסבלנות רבה ומעולם לא הפנה אותי ללוח שנה!" - השיבה האשה בניהמה של פגס. אכן, כך נראית תורת המידות של גדול הדור! (לקוח מאמרי יחזקאל)

וכן מסופר על סבלנותו של הלל נשיא ישראל המעשה המפורסם במסכת שבת (דף לא) שקרא לו בלשון זלזול מי כאן הלל מי כאן הלל ולמרות זאת הלל נשיא ישראל מתנהג כלפיו בענווה גדולה וסובל את בוינו וזוהי הדרך לכל מנהיג בישראל ולא רק מנהיג צריך להיות סבלן אלא גם בעל ואישה מלמד ותלמיד ולכל אדם **כותב בספר שמירת הלשון** כדי להישמר מדובר לשון הרע צריך לקנות את מידת הסבלנות כאדם סובל עלבון ואינו מדבר כנגד השני

אם יזכה למדה זו בשלמות יתה נחשב לעתיד מאוהבי ה' יתברך ויאיר קצאת השמש בגבורתו, כמו שאמרו חז"ל {שבת דף פ"ח}: הנעלבים ואינם עולבים, שומעין חרפתו ואינם משיבין, עושין מאהבה ועלמין בייסורין, עליהם הפתוח אומר {שופטים ה' ל"א}: "ואהביו קצאת השמש בגבורתו". ושמחין בייסורין, פרוש: מה שאינו משיב הוא מצד האהבה לה' ומקבל יסורין אלו בשמחה

וכן צריך להיות הבעל כלפי אשתו סבלן ואשה כלפי בעלה **מסופר במסכת דרך ארץ רבה** (פרק ו). על הלל הזקן שעשה סעודה לאדם אחד, והמתין שאשתו תגיש את הארוחה. והנה בא עני לביתו, ואמר לאשת הלל, שהוא צריך להתחתן היום, ואין לו שום דבר בידו. נטלה אשתו את כל הסעודה ונתנה בידו, והכינה סעודה אחרת עבור בעלה והאורח, והניחה לפניה. אמר לה הלל: בתי מפני מה לא הבאת את האוכל מיד? ואז סיירה לו את המקרה שקרה לה עם העני. אמר לה: בתי, אף אני דנתי אותך לכף זכות. ע"כ. ומכן נלמד שגם בזמנים של לחץ ואי נעימות מהאורחים, יש להתנהג באיפוק רב ובסבלנות, כפי שנהג הלל כלפי אשתו אף שזימן אורח והתעכבה מאד הארוחה והיה מקום לאי נעימות מכל מקום קיבל הלל הזקן את הכל בהבנה וברצון.

וכמה סבלנות צריך למי שרוצה להיות מלמד תורה והתבודדות של בית רב, או לבניו ולפעמים הם קשים לשמע ומהר לאבד, או מחמת שהם חסרי מדע, או מחמת שאין נותנין לב לשמע ולהבין, וטבע הוא באנוש שיכעס גם כעס, וצריך סבלנות להוכיחם כפי הראוי להם לפי מה שהם ולנהלם, ולהיות חוזר עימם, רבי פרידא מובר במסכת עירובין דף נד: זכות סבלנותו לתלמיד שחזר 800 פעם [אינו סבלנות אין קץ] זיכה אותו ואת כל דורו לחיי העולם הבא אין לך יפה ממדת הסבלנות נוחל עולם הזה מאריך ימים ועולם הבא אשרי חלקו

במסכת עירובין דף נד: **מסופר על רבי פרידא** היה לו תלמיד אחד שכדי שיקלוט את הלימוד היה חוזר עליו ארבע מאות פעם (אדם מהשורה מקסימום אחרי ארבע פעמים היה מתייאש רבי פרידא חזר 400 פעם) יום אחד היו צריכים את רבי פרידא לדבר מצווה. הסביר לתלמיד החלש ולא הבין שאלו רבי פרידא מדוע לא הבנת אחרי 400 פעם אמר לו התלמיד משעה שאמר לך יש דבר מצווה ללכת הסחתי את דעתי מהלימוד שהייתי אומר עכשיו רבי יוצא אמר לו רבי פרידא תן דעתך ואני אחזור עוד 400 פעם וחזר לו שוב עוד 400 פעם ויצאה בת קול ואמרה אתה מעדיף שיוסיפו לך 400 שנה או שתזכה אתה והדור שלך לחיי העולם הבא אמר לבת קול אני מעדיף שזוכה אני ודורי לחיי עולם הבא יומא אמר להן הקב"ה תנו לו זו זו

מילי דביחוחא: שאלו את פרהה איך היה המכות ענה. עשר. **אני ישן בליה כמו חינוקו מה**, באמת? שאל החבר, ..כן, כל שעה אני קם ומחילי לבכות!

רבה לפני שלימד לחכמים אמר מילתא דביחוחא ובדחי רבין לוסור וישב באימה ופתח בסוגיא (שבת ל:)

מי שברך אבותיו הקדושים אברהם יצחק ויעקב משה אהרן דוד ושלמה הוא יבדך וישמור ויעזור ויורם ויגדל את התורמים הקדושים ובני ביתם: חזד אשר, דוד ושרת חניה, בני יצחק ויצפורה, יצחק ויובד תהלה חזד, דג חזד, ישראל וקרין חניה, יצפורה חזד וברכה חזד, ויבולו וברכה חזד, משה חיים בן אביבה, עמי וישושה כהן, אליהו ורות נחמה חזד, רפי ואביבה ודוד, שמואל ונורית חזד, כהן שמעון ומרים, מיכאל ואליס חזד, עמוס וריאל ואורית חזד, יהונתן ושילת חזד, חנניאל פראגיי, יוסף ומינה חזד, הרב אסף נתן, בת שבע חזד וכל משפחתה, אברהם וסניגליט מוסס, ר' יעקב צבאן, דוד ואילנה ביתן, ר' יעקב אזוביב, כהן חתמים וסווי, בר רבקה ובן, מוושן יונתן, לוינו הנון תהילה בת שרה, רות בת תמר, רבקה בת רות עינב ליטל ומול אורין בני יצפורה. שתורמים לכלולי קול כמוסל, כוללי יום, כוללי כל שש, כוללי בין הזמנים, ועוד) ולעלון השבועי. מלך מלכי המלכים בחתומי ישמרו ויחיים מכל צרה ונוק יצילם יגיעה כוכב מערכתם ובכל אשר יפנו ישיכלו וכל אשר יעשו יצליחו ויבטלו הא-ל מלכותם כל גזירות קשות ורעות ויבטלו עליהם הא-ל גזירות טובות וברכות מבורות, ויזכות תורה תגן בימים וימלא כל משאלות ליבם לטובה, לחיים טובים ומוצלחים, ויסיר כל מחלה וכל דבר רע ונהיה תמיד שמחים ומאושרים בכי"ר. לעיני: יורם בן זילי, רחל בת מזלה, אליהו בן מברכה.